

“Voortdurend je oren en ogen open houden”

WOUTER VAN LOOY EN NAOMI BEELDENS OVER TRANSLAB,
DE JONGERENWERKING VAN MUZIEKTHEATER TRANSPARANT

WOUTER VAN LOOY
© MIRJAM DEVRIENDT

Jongeren kansen geven. Hun passie voor muziek en zang verkennen en uitdiepen. Dat doet TRANSLAB, de jongerenwerking van Muziektheater Transparant. Het gezelschap neemt die educatieve werking bijzonder serieus: "Omdat het zo ontzettend belangrijk is", vindt artistiek leider Wouter Van Looy. Anno 2015 is hij aan de eenentwintigste editie van zijn jongerenopera toe. En hij begeleidt Naomi Beeldens in de creatie van haar eindwerk aan het conservatorium. *La Voix Humaine* wordt een eerste, maar allerminst een laatste samenwerking met studenten zang. **Ines Minten**

Midden jaren 90 maakte **Wouter Van Looy** een eerste voorstelling met een piepjonge sopraan in een van de rollen. "Dat was Noémi Schellens, die nu nog altijd zingt", zegt hij. "Ze was toen een jaar of dertien. Toen ik haar hoorde zingen, besepte ik voor het eerst wat het kan betekenen als je iemand van die leeftijd op een podium zet en barok laat zingen."

Een jaar later verzamelde Van Looy daarom een groepje jongeren voor een kleinschalig, maar ultra-ambitieuze project: "We wilden in één week *Dido en Aeneas* van Purcell op scène zetten, met alles erop en eraan. Niemand hield het voor mogelijk, maar het doek ging open en er stond een voorstelling die goed klonk én er fraai uitzag. Dat verrassingsmoment vergeet ik nooit meer. We hadden een hele week puur op adrenaline geleefd en ik heb meermaals gedacht: dit doe ik nooit meer! Maar als zoiets lukt, krijg je zo'n kick dat je onmiddellijk gemotiveerd bent om ermee door te gaan."

In die periode waren er wel meer makers en gezelschappen die jongeren als doelgroep ontdekten. "Maar die projecten richtten zich op popcultuur, terwijl er ook jonge mensen zijn met interesse voor klassieke muziek – zoals ikzelf toen ik kind was."

Intussen bereidt Wouter Van Looy de 21ste editie van de jongerenopera voor. Jaar na jaar werd het project groter en ambitieuzer. "We zijn begonnen in het Dommelhof in Neerpelt, maar zijn dan her en der opgepikt", vertelt hij. Culturele Centra wilden de jongerenopera's in hun zalen. Guy Coolen, directeur van Muziektheater Transparant nam het project in zijn geheel onder zijn vleugels. Brugge Cultuurhoofdstad van Europa nodigde de jongerenopera uit in 2002, Zomer van Antwerpen kwam erbij, een van de producties werd geselecteerd voor het Theaterfestival... In de loop van de jaren trokken de audities ook een almaar internationaler publiek. De toenemende bekendheid van het project had daarmee te maken, maar zeker ook de groeiende reputatie van Van Looy zelf, die – intussen als mede-artistiek leider van Transparant – in binnen- en buitenland furore maakte met zijn andere voorstellingen.

"Ja, hoe gaat zoiets?", zegt hij. "Je raakt aan de praat met een koordinator met wie je samenwerkt in Portugal en zij stuurt haar dochter naar de auditie. Een docent stuurt een leerling, enzovoort. Dit jaar hebben we audities gehouden in het Conservatorium van Brussel, in Den Haag en Parijs. Daar zijn een tachtig jonge zangers op afgekomen, van wie we er een goeie twintig hebben geselecteerd. We mikken op jongeren tussen 15 en 25 jaar. Zo krijgen we een mix tussen tieners en conservatoriumstudenten. Sommigen van hen willen graag uitvissen of zingen op een podium wel iets voor hen is. Anderen hebben die keuze al gemaakt. Die verschillen in leeftijd en ambitie zorgen voor een interessante mix van energieën op het podium."

Sopraan **Naomi Beeldens** luistert aandachtig naar het verhaal dat Van Looy afsteekt. Zij studeert dit jaar af in de richting zang aan het conservatorium van Antwerpen en heeft zelf negen keer deelgenomen aan een jongerenopera. "Mijn allereerste was *The Fairy Queen* van Purcell. Mijn vader had ergens een flyertje gevonden en zei: 'Ga dat maar doen. Dat is echt iets voor jou!' Ik was toen veertien of vijftien en ik vond het ontzettend indrukwekkend om deel uit te maken van zo'n productie. Ik zong al in koren en volgde zangles. En zoiets doe je toch om op een podium te kunnen staan? De jongerenopera gaf me de kans om die wens om te zetten in realiteit. Uiteraard heeft het ook een rol gespeeld in mijn latere beslissing om zang te studeren."

Angst voor de wolven

Editie 2015 draait volledig om het thema 'wolf'. De regie komt in handen van de Italiaanse regisseur en acteur Luigi de Angelis. "Hij werkt zowel in theater als in muziektheater en opera", legt Wouter Van Looy uit. Het vertrekpunt van de opera ligt in de audities. En dat hoeven we niet alleen letterlijk te begrijpen. "De audities waren voor zijn concept bijzonder interessant: mensen komen op een auditie altijd toe met een soort overlevingsdrang: ze moeten een manier zien te vinden om hun angsten te overwinnen. Je moet er toch maar gaan staan en je stem laten klinken. Ik vind dat altijd geweldig om mee te maken, want ik

---

Ines Minten studeerde Germaanse talen, journalistiek en theaterwetenschappen. Ze is freelance cultuurjournalist en redacteur.

NAOMI BEELDENS TIJDENS
EEN CONCERTANTE VERSIE
VAN *CANTI D'AMOR II* IN
MATTERHORN, DE NIEUWE
WERKPLEK VAN TRANSPARANT,
DEROOVERS, KUNSTZ EN
LAIKA, 1 NOVEMBER 2014
© KATHLEEN MICHIELS

“Het zit in je systeem”

Mensen met een specifieke passie kunnen vaak heel precies vertellen waar, wanneer en hoe die passie kiem heeft geschoten. Voor Naomi Beeldens begon het met een verhaaltje voor het slapengaan. Voor Wouter Van Looy met een gebarsten viool.

“Ik kwam in aanraking met klassieke muziek, omdat mijn ouders het opzetten”, vertelt **Naomi Beeldens**. “Zo simpel was het. Maar heel specifiek is mijn liefde voor klassiek begonnen met het verhaal dat mijn meter me altijd voorlas voor het slapengaan: *De toverfluit*. Ik vond het zo mooi, dat ik de cd met de muziek ook ben gaan kopen. Zo zat ik dus als kind in mijn kamer naar Mozart te luisteren. Pas later ben ik erachter gekomen dat het verhaal eigenlijk veel langer was dan ik vroeger dacht – blijkbaar viel ik altijd ergens halfweg in slaap.”

Later sloot ze zich aan bij een koor, ging ze op zangles en rolde ze de jongerenopera in. Toen ze achttien was, besloot ze om niet rechtstreeks naar het conservatorium te gaan. “Ik heb eerst taal- en letterkunde gestudeerd”, vertelt ze. “Hoewel ik nu geregeld te horen krijg dat ik met 27 toch al aan de oude kant ben om nog aan een operacarrière te beginnen, ben ik blij dat ik voor dit parcours heb gekozen. Aan de universiteit vorm je je identiteit. Toen ik nadien aan het conservatorium belandde, was ik blij met de buffer die ik aan de unieff al had opgebouwd. Anders is het wel heel moeilijk om tegen de traditionele verwachtingen op te boksen.”

Een magisch moment, zo noemt Wouter Van Looy zijn eerste aanraking met de wereld van de muziek. “Mijn vader was fabrieksarbeider in de haven van Antwerpen. Een vriend van hem had een viool met een barst erin, die hij wilde weggooien. Geef maar mee, zei mijn vader. Wie weet kan ik er nog iets mee. Zo belandde de viool bij het gezin Van Looy op zolder. “Op een dag was ik daar een beetje aan het rondsnuffelen en vond ik de kist met het instrument erin. Ik wist onmiddellijk dat ik er ooit iets mee wilde doen.”

Het heeft dan nog vier jaar geduurd voor de viool hersteld was en hij aan zijn eerste les mocht beginnen. “Je moest acht zijn voor je naar de muziekschool mocht gaan. Dan volgden twee jaar notenleer en pas daarna mocht je spelen – dat was echt een ramp.” In tussentijd redde hij zich met de kleine platencollectie van zijn ouders. “Daar zaten misschien tien klassieke platen in, onder meer enkele symfonieën van Beethoven, waar ik helemaal gek van was. Ik zette ze op, kroop in een bolletje tegen de box aan en ging helemaal op in de muziek. Daarom denk ik dat gevoeligheid voor muziek toch iets aangeboren moet zijn. Het zit in je systeem.”

zou het zelf nooit durven. Die angst en de overwinning van die angst kiest Luigi de Angelis als thematisch vertrekpunt.”

Hoe de voorstelling van daaruit zal groeien en hoe ze er uiteindelijk zal uitzien, weet op het ogenblik van ons gesprek niemand, zelfs Luigi de Angelis niet. Veel zal afhangen van de inbreng van de zangers tijdens de improvisatiesessies en de ideeën die de regisseur dan daaruit zal plukken. “Dirigent Nicolas Achten zoekt intussen bijpassend repertoire uit de vroeg-Italiaanse barokmuziek.”

Deze manier van werken is typisch voor de recentere edities van de jongerenopera. Ook

Wouter Van Looy brengt nog zelden een bestaand repertoirestuk integraal naar de scène. “De klassieke zangopleidingen denken heel erg in categorieën: jonge zangers studeren bepaalde rollen in en op basis van hun interpretaties beoordelen de docenten of ze een typische Susanna of misschien eerder een Donna Anna of weet ik veel welk personage zijn. Ze worden dus al snel verbonden aan een beperkt aantal personages of zangstemmen. Dat vind ik gevaarlijk, want ze vertrekken daarvoor vanuit een repertoire, niet vanuit de zangers en wat ze kunnen. Wij proberen dus omgekeerd te werken: wie staat er voor ons en wat kunnen die mensen betekenen op een scène? We nemen in een voorstelling soms belangrijke

theatrale ingrepen op, die we baseren op materiaal dat de zangers zelf aanbrengen. Daardoor werken we altijd op het scherp van de snede, omdat je voortdurend je oren en ogen open moet hebben. Natuurlijk reiken wij ook dingen aan en zetten we improvisaties op, maar ik kan zo een aantal scènes uit de afgelopen edities opnoemen, die alleen maar zijn kunnen ontstaan vanuit het karakter of de vocale en scenische mogelijkheden van een van de jongeren.”

Wouter van Looy noemt een voorbeeld uit de jongerenopera *Solitude*, gebaseerd op 'O Solitude' van Henry Purcell. "Dat lied heeft iets dubbels in zich. Er zit iets depressiefs in, op het suïcidale af. Maar tegelijk bezingt het hoe fantastisch het is om – los van alles – even op jezelf te kunnen zijn. We hadden voor die productie een zanger van zestien geselecteerd, die eigenlijk met weinig ambitie aan het project was begonnen. Hij speelde wat luit en wilde wel eens zien hoe het zou lopen. Aanvankelijk durfde hij nauwelijks te zingen. Maar uiteindelijk hebben we de hele voorstelling vanuit zijn perspectief opgebouwd. Zonder dat hij het vooraf zelf wist, is hij zo de belangrijkste figuur op scène geworden. Toen zijn moeder kwam kijken, wist ze niet waar ze het had: opeens werd die verlegen, onzekere puber van haar daar in close-up geprojecteerd, huizenhoog op zo'n groot podium... Met Naomi is het precies zo gegaan. We zetten haar toevallig voor een camera en opeens ontdekte ik dat ze een heel bijzondere kwaliteit heeft op film. Om die reden heb ik haar later gevraagd voor mijn voorstelling *Porcelain*."

La Voix Humaine

Naomi Beeldens is 27 en daardoor officieel te oud om nog met de jongerenopera mee te doen. "We gooien haar er dus zonder meer uit", lacht Wouter Van Looy. Toch zullen beiden deze zomer intensiever samenwerken dan ooit. Van Looy neemt namelijk de regie van haar afstudeerproject voor zijn rekening. Ze koos voor *La Voix Humaine*, een opera voor één sopraan van Francis Poulenc, die hij baseerde op het gelijknamige toneelstuk van Jean Cocteau. "Een vrouw hangt 45 minuten lang aan de telefoon met haar ex-geliefde", vertelt Naomi Beeldens. "Al sinds het begin van mijn studie zang heb ik een extreme voorliefde voor de vocale muziek van Poulenc. Toen ik *La Voix Humaine* ontdekte, wist ik onmiddellijk dat ik dat stuk wou doen. Ik hou ook best van extreme gevoelens en een goeie portie hysterie in muziekstukken en dat is in *La Voix Humaine* volop aanwezig."

Een opera van 45 minuten zet je niet eventjes in je dooie eentje in elkaar en dus trok ze Wouter Van Looy aan zijn mouw. Voor hem kwam haar vraag precies op het juiste moment. In september vorig jaar nam Muziektheater Transparant namelijk zijn intrek in Matterhorn in Borgerhout,

de theaterwerkplaats die het deelt met de Roovers en Laika. Onder de noemer TRANSLAB wilde Transparant vanaf dat moment nog explicieter inzetten op jonge makers en uitvoerders. En dat doet het gezelschap onder meer door elk jaar samen te werken met een of meer studenten van het conservatorium.

"We willen jongeren een biotoop bieden waarin ze kunnen ontdekken wat ze in het muziektheater en de opera zoal kunnen doen als ze zich niet tot het keurslijf van het repertoire willen beperken. Uiteraard is er helemaal niks mis met opera en het operarepertoire, maar er is zoveel meer dan dat. Je kunt zoveel doen dat niet per se een plaats krijgt in de grote operahuizen, en toch proberen de opleidingen hun studenten allemaal in die richting te sturen. Maar zeg eens eerlijk: hoeveel van al die zangers die hier de afgelopen twintig jaar zijn afgestudeerd hebben écht carrière gemaakt in de opera? Als je ze voorhoudt dat dat de enige en enig wenselijke uitweg is, dan duw je ze alleen maar richting frustratie. En dat is dan een spijtige verspilling van talent."

"De concurrentie bij operahuizen is moordend", zegt ook Naomi Beeldens. Ze is dan ook heel blij dat ze dankzij de jongerenopera en Transparant van meer heeft mogen proeven. "Ik wil zoveel mogelijk verschillende dingen doen: polyfonie, koorzang,... ik sta graag op een podium en ik acteer ook graag. Het is juist als je muziek in een kader zet dat je er betekenis aan kunt geven. Daarom heeft naast een piano staan zingen voor mij ook altijd minder betekenis dan iets in een voorstelling plaatsen. Daar kun je de muziek echt tot leven laten komen."

Ook voor *La Voix Humaine* willen Naomi Beeldens en Wouter Van Looy het hele palet van mogelijkheden onderzoeken. "Je zit met dat stuk nogal vast aan het telefoongesprek – de manier waarop het stuk geschreven is, trekt je er voortdurend weer naartoe", zegt Naomi. "Toch gaan wij uitzoeken hoe we daar zo ver mogelijk vanaf kunnen raken." Ook op muzikaal vlak willen ze niet een zoveelste versie van hetzelfde maken. "Heel interessant vind ik dat Poulenc eigenlijk niet wilde dat er pianoversies van het stuk opgevoerd werden, terwijl hij dat zelf wel deed. Wij willen in deze productie bekijken hoe we het midden kunnen houden tussen een concertversie en een met piano. Met andere woorden: hoe kunnen we al die verschillende lagen van een orkest verwerken in een voorstelling zonder orkest?"

Wouter Van Looy: "De voorstelling mag vooral geen illustratie van de muziek worden. We moeten het eendimensionale niveau van het gesprek overstijgen. Alleen dan geef je het publiek meer dan enkele leuke vondsten bij de tekst."

In bocca al lupo
Jongerenopera
Muziektheater Transparant

Regie: Luigi de Angelis
Muzikale leiding: Nicolas Achten
deSingel, Antwerpen,
29 en 30 augustus 2015

La Voix Humaine
met Naomi Beeldens

www.desingel.be
www.transparant.be